Beste raadsleden en fractievolgers,

Vanavond spreekt u over de uitvoeringsagenda “Arnhems erfgoed verrast en verbindt”.

Wij zouden u daar graag een perspectief bij meegeven. Er zijn namelijk weinig zaken waar de geschiedenis van uitsluiting van mensen met een beperking zo letterlijk zichtbaar wordt, als in het erfgoed.

Tegelijkertijd is dit een onderwerp dat hier nog nauwelijks bij wordt besproken. Ontoegankelijkheid van erfgoed wordt vaak gezien als iets wat nu eenmaal normaal is. Niet als iets wat laat zien hoe diep de uitsluiting van mensen met een beperking in onze cultuur en geschiedenis is ingebakken. Ook in de uitvoeringsagenda is dit geen onderwerp wat aandacht krijgt.

Nu u over het Arnhems erfgoed spreekt, zouden wij graag zien dat het gesprek ook gaat over hoe deze systematische uitsluiting juist in via dat erfgoed kan worden zichtbaar gemaakt en veranderd.

Als voorbeeld willen we de renovatie van het AKU-monument noemen. Na diverse gesprekken zijn een aantal minimale aanpassingen aan het monument toegestaan.

Bij dit proces waren meerdere instanties betrokken die wettelijke bevoegdheden hebben om de rechten van monumenten te beschermen. Terwijl er niemand is met wettelijke bevoegdheden om de rechten van mensen met een beperking te beschermen. Een sprekend voorbeeld van hoe rechten van monumenten in Nederland beter in de wet regelt zijn dan rechten van mensen met een beperking.

In de gesprekken over de renovatie van het AKU-monument hebben wij er steeds voor gepleit om te kijken naar de betekenis en bedoeling van het monument. Dit werd immers in de wederopbouw geschonken aan de stad als ontmoetingsplek voor alle Arnhemmers. Daarbij is het belangrijk om de historische context goed te begrijpen. Het was vlak na de Tweede Wereldoorlog. Een periode waarin mensen met een beperking vervolgd en gedeporteerd werden of onderworpen aan gruwelijke medische experimenten. En ook tijdens de wederopbouw werden mensen met een beperking niet gezien als medemens. Zij werden opgesloten of weggestopt in instellingen in de bossen en maakten geen onderdeel uit van de samenleving.

Een ontmoetingsplek voor alle Arnhemmers hoefde dan ook niet toegankelijk te zijn, want voor mensen met een beperking was geen plaats in de stad.

Wanneer bij renovatie van erfgoed de bedoeling en betekenis centraal zou staan, kan gekeken worden hoe zulke plekken er nu uit zouden moeten zien.

Dan zou het AKU-monument een ontmoetingsplek moeten zijn die op een gelijkwaardige manier toegankelijk wordt gemaakt. Waar ook volwassenen en kinderen met een beperking bijvoorbeeld aan de fontein kunnen komen om met het water te spelen.

Het proces rond het AKU-monument is een voorbeeld van hoe de historie van uitsluiting wordt voortgezet. De focus lag op technische eigenschappen zoals het lijnenspel en het zo precies mogelijk namaken van het oorspronkelijke ontwerp. Toegankelijkheid werd gezien als iets wat afbreuk doet aan het erfgoed.

Wij willen u oproepen om bij het bespreken van deze uitvoeringsagenda, toegankelijkheid en inclusie juist te erkennen als iets wat waarde toevoegt aan erfgoed.

Door de focus te leggen op de betekenis en bedoeling uit het verleden, met oog voor de positie van verschillende (minderheids)groepen en van daaruit een vertaling te maken naar het heden, kan erfgoed werkelijk erfgoed van iedereen worden.

Daarbij mogen de aanpassingen die nodig zijn om iets toegankelijk te maken ook herkenbaar zijn. Zo kunnen we als stad een verhaal vertellen over de uitsluiting die onderdeel is van onze geschiedenis en hoe we daar nu andere keuzes maken, omdat Arnhem een stad is van alle Arnhemmers.

Als gemeenteraad heeft u niet de mogelijkheid om de wettelijke positie van mensen met een beperking ten opzichte van erfgoed te veranderen. Maar u kunt er wel voor kiezen dat Arnhem toegankelijkheid en inclusie zo stevig mogelijk vastlegt in haar erfgoed beleid. Een goed begin zou een plek voor inclusie en toegankelijkheid in deze uitvoeringsagenda zijn.

Met vriendelijke roet,

Marjolein van den Broek

Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)